

Ridstigar, vägar och vadställen i Västergötland

Intressant föreläsning i Släktforskarföreningen

VID Släktforskarföreningens torsdags-sammanträde föreläste Karl Gustavsson, Vara, om sina efterforskningar rörande Västergötlands tidigare vägnät. Han är född i Österbitterna, och tydligen passerade gamla ridstigar trakten, för man fann då och då hästskor av ålderdomliga typer, som vittnade om gamla tiders trafik, och hans intresse var väckt.

Så kom ett idogt liv som byggmästare, men efter pensioneringen blev det tid att återuppta forskningarna rörande det gamla vägnätet. Det blev många exkursioner för att leta spår, som oftast utgjordes av rännor i marken, som uppstått, när de lastade klövjehästarna trampade upp spår. På många ställen är spåren bortodlade, men i skogsmark finns de ofta kvar, väl synliga och möjliga att följa långa sträckor.

Vad Karl Gustavsson lagt märke till är att utmed dessa gamla ridvägar finns fornlämningar av skilda slag. Det är gravfält från skilda tider, det är resta stenar – bautastenar och runstenar. En särskild sorts stenar är de så kallade sal- eller sadelstenarna, som oftast har formen av en hästrygg. Men kan lätt ana sig till hur de användes. Håsten med sin klövjade – kluvna – last måste ju ibland vila, dricka vatten och få sig en höttapp eller lite grönt gräs. Då hängde man av hästen bördan och hängde den på sadelstenen en stund. Strax norr om Östadkulle finns en sådan sten i högra diket, och den är tydligt formad som en hästrygg.

VÄSTERGÖTLAND har många vattendrag, och vägarna måste ofta korsa dessa åar eller bäckar. Till en början vadade man. Det framgår av ortnamn som Härjevad, Tidavad, Ullervad, Vadebacka och många liknande namn. Så småningom byggdes

KARL GUSTAVSSON har forskat mycket om Västergötlands tidigare vägnät. I torsdags gästade han släktforskarföreningen. Foto: Bosse Åström.

broar som Nyebro över Nossan vid Grästorps, Björna bro över Lidans i Larv, och Nossebro.

Den mest omtalade och väl också mest befarna vägen gick från Lödöse till Skara. Man bör lägga märke till att den kunde varieras beroende på väder och årstid. Regniga perioder fick man söka sig fram i höga lägen, på vintern kunde sjöar och mossar erbjuda de framkomligaste vägarna.

Karl Gustavsson visade med en

serie vältagna foton hur de gamla ridstigarna tar sig ut idag. Han visade också bautastenar och runstenar, som rests utmed de gamla ridstigarna. Flera av runstenarna är resta till minnet av män, betecknade som "tegnar" – en titel som innebar att det var en man i kungens tjänst och som hade ett ganska stort jordagods.

DET ÄR en betydande forskningsinsats Karl Gustavsson

gjort genom att söka sig fram till detta tidiga vägnät, och det kastar ljus över våra förfäder – de var rörliga, färdades vida och kunde orientera sig med hjälp av de gravar, resta stenar, vad och broar, som de träffade på längs vägen.

En tacksam publik gav Karl Gustavsson en varm och välförtjänt applåd.

CARL HYLANDER